

ارتباط با ما: ۸۸۴۹۸۸۱

شهید مصطفی چمران نماد یک مسلمان مبارز تحصیلکرده

فرماندهی که دست‌از دنیا شسته بود

■ **احمد محمد تبریزی**

زندگی دکتر مصطفی چمران جنبه‌ها و ابعاد مختلفی دارد و پر داختن به هر بعد مطلبی جداگانه را می‌طلبد. شهید چمران یک بزرگمرد راستین و بسک مجاهد سوخته‌دل و خستگی‌ناپذیر بود. برای بی بردن به بزرگی شخصیت چمران باید هر دوره از زندگی‌اش را جداگانه مطالعه کرد. از زمان حضورش در امریکا تا بودنش در لبنان و فعالیت‌هایش در دفاع مقدس نکته‌های فراوانی برای کشف کردن دارد.

دکتر چمران نماد یک مسلمان مبارز تحصیلکرده است. یک فرمانده بزرگ با چهره‌ای آرام که در سخت‌ترین لحظات رفتار و سکناتی مطمئن نشان می‌داد. وجود شخصیتی مثل

شهید چمران برای جبهه‌ها یک برگ برنده بود. فرمانده چریک و عملگرای دفاع مقدس با آن کار می‌زای شخصیتی، نیروها را شیفته جبهه و جهاد می‌کرد.

🔗 **گفت‌وگو**

گفت‌وگوی «جوان» با همسر شهید ایرج رستمی در سالروز شهادتش

همسرم و شهید چمران همچون دوروح در یک بدن بودند

چمران آشنا شد و این آشنایی مسیری جدید در زندگی‌اش باز کرد.

ایرج در کنار دکتر چمران در کردستان بود که مجروح و برای درمان به تهران منتقل شد و ۹ماه بعد در حالی که هنوز با عصا راه می‌رفت در میان رزمندگان حاضر شد. همسرم پس از بهبودی به یگان خدمتی خود بازگشت و با آغاز جنگ تحمیلی راهی جبهه‌های حق علیه باطل شد و مدتی بعد معاون شهید چمران در دهلاویه شد.

■ **از نوجوان ۱۳ساله تا پیرمرد ۷۰ساله**

روایت‌های زیادی از دوستی و رابطه صمیمی همسرم با شهید دکتر چمران شنیده‌ام. روایت‌هایی که نشان می‌دهد این دو چقدر به هم نزدیک و با هم رفاقت داشتند. به جرئت می‌توانم بگویم این دو یک روح بودند در دو جسم. حاصل زندگی من و ایرج دو فرزند دختر است که همه سع‌ام بر این بود آنها را به خوبی تربیت کنم. الحمدلله امروز حاصل آن تربیت دینی پرورش نوه‌هایی است که عاشق پدر بزرگشان هستند و شهید را از

خاطراتی که برایشان روایت کرده‌ام به خوبی می‌شناسند.

آخرین وعده دیدار من و همسرم قبل از عید سال ۱۳۶۰ بود. من همراه بچه‌ها به منزل پدری‌ام رفتم و قرار بر این بود که

نمانده است، روستاهایی که همه اهالی آن گریخته‌اند، مناطقی که زیر سیطره سپاه اسرائیل و مسعد حدا، عامل اسرائیل، فرورفته است، ناحیه‌ای که بیش از ۳۰۰ هزار نفر از مردم آن آواره شده و خانه و کاشانه خود را رها کرده‌اند، در سرزمین‌های دور، در کنار مدرسه‌ها و مسجدها و کوچه‌ها و خیابان‌ها زندگی ذلت باری را به سر می‌آورند. من آمدمم که فریاد ضجه‌آلود شیعیان لبنان را زیر آسمان بلندایران طنین‌انداز کنم.»

یتیمان را گرد خود جمع و برایشان پدری می‌کرد. در جمع نبروهایش نیز همین نقش را برعهده داشت و آنها که بودن در کنار چمران را تجربه کرده‌اند، می‌دانند حضور داشتن و نفس کشیدن در جوار چمران چه فرصت معتمنی در زندگی‌شان بوده است.

مصطفی چمران عارفی دل‌سوخته بود که در بی‌رسیدن به معبود می‌سوخت؛ مثل یک شمع ذره ذره از وجودش آب می‌شد و هر چه داشت را برای خشنودی خالق و خلق خرج می‌کرد.

او در یادداشت‌هایش در امریکا اینچنین زیبا عشق و علاقه‌اش به معبود را توصیف می‌کند: «خدا! نمی‌دانم تا کی باید بسوسزم؟ تا چند رنج ببرم؟ در همه حال، همه جا و همیشه تو شاهد بودهای. عشقی پاک داشتم و آن را به پرستی ذات مقدس تو ارتباط می‌دادم، ولی عاقبتش به آتش سوزان مبدل شد که وجودم را خاکستر کرد. احساس می‌کنم تا باید خواهم سوخت. شمع‌ی سوزان خواهم بود که سوزش من شاید بشریت لذت خواهد برد! خدایا! از تو صبر می‌خواهم و به سوی تو می‌آیم. خدایا تو کمکم کن.»

چمران ابایی از جهت از دست دادن نداشت. او از دنیا دست‌شسته بود. گویی چمران برای از دست دادن متولد شده بود. از زمان زندگی در امریکا تا زمانی که تصمیم به بازگشت گرفت، از مهم‌ترین

وادی کتاب

نگاهی به کتاب «کردستان»

دست‌نوشته‌های چمران از جبهه غرب

■ **غلامحسین بهبودی**

شهید مصطفی چمران یکی از اولین چهره‌های انقلابی است که به قصد مبارزه با ضد انقلاب وارد خطه کردستانات شد. فهم بسالای دکتر از جریان‌هایی که در کردستان آن روزها جولان می‌دادند، مماشات با ضد دولت موقت به مماشات با ضد انقلاب. خیلی زود ماهیت آنها را بشناسد و تمام قد برای سرکوبشان وارد میدان نبرد شود. چمران علاوه بر حضور به عنوان یک رزمنده در کردستان، اقدام به شناسایی جریان‌ها و ماهیت آنها کرد و با قلم ز زیبایی که داشت، بخشی از تاریخ کردستان را به رشته تحریر در آورد که این نوشته‌ها در کنار سخنرانی‌ها، مصاحبه‌ها و مستنداتی که از ایشان به دست آمده است، کتاب «کردستان» را شامل می‌شود. با هم نگاهی به داشته‌های این کتاب می‌اندازیم.

■ **ارزش نویسنده**

بالاترین ارزشی که می‌توان برای کتاب «کردستان» قائل شد، اعتبار و وجهه تاریخی نویسنده آن است. هرچند دکتر

دکتر چمران مثل یک وقایع نگار، اتفاق‌های کردستان را از ابتدا یعنی یعنی سقوط پادگان مهاباد در اول اسفندماه ۱۳۵۷ شروع می‌کند و یک به یک وقایع و غائله‌های مختلف را توضیح می‌دهد. پیش از بیان تاریخی هم‌عنوان کتاب را کنار هم آورده‌اند که چیزی از یک کتاب تاریخی تمام عیار با مقدمه و شرح و موزه کامل کم ندارد. دکتر چمران ابتدای این کتاب اقدام به جریان شناسی و دشمن‌شناسی در خطه کردستان می‌کند و می‌آورد: «چقدر بی‌شرمی است که توطئه‌گران به صراحت اسلحه به دست گرفتند و به مدت شش ماه بی‌گناهان را کشتند و از ضعف دولت وار تش سوءاستفاده کردند و سلطه نظامی، سیاسی و ایدئولوژی خود را به مردم تحمیل کردند، ولی با تمام این جنایات، ارتش و دولت اسلامی را متهم

روزنامه جوان | شماره ۵۹۵۴

■ **میبینا شانلو**
شنیدن خبر شهادت ایرج رستمی، فرمانده مجاهدو خستگی‌ناپذیر جبهه دهلاویه در سحرگاه ۳۱ خرداد ماه ۱۳۶۰ برای شهید دکتر چمران بسیار سخت بود. چمران در غم از دست‌دادن یار و هم‌رزمش گفته بود: «خدا رستمی را دوست داشتم و پرد. اگر ما را هم دوست داشته باشد می‌پرد. اما خدا چمران را هم دوست داشت. تنها چند ساعت بعد در همان مکانی که رستمی به شهادت رسیده بود، دکتر هم مورد اصابت گلوله دشمن قرار گرفت و به شهادت رسید. به مناسبت سالروز شهادت ایرج رستمی در ۳۱ خرداد ماه سال ۱۳۶۰ گفت‌وگوی کوتاهی با همسر این شهید انجام دادیم که ذیل خاطرات زیر تقدیم حضورتان می‌شود.

■ **متولد آشخانه**

همسر متولدسال ۱۳۲۰ در شهر آشخانه از توابع پنجورد استان خراسان شمالی بود. امام‌خامنه‌ای در دیداری که از مردم خراسان شمالی داشتند، از ایشان یاد

ایرج در شیراز به ما ملحق شود، اما تماس گرفت و گفت عملیاتی در پیش دارد و نمی‌تواند طبق قرار قبلی به ما ملحق شود. من نگرانی‌ام را به ایشان منتقل کردم اما ایرج در پاسخ همه آن نگرانی‌ها

چمران این مطالب را نه به قصد کتاب شدن بلکه برای ثبت در تاریخ به رشته تحریر در آورده است، اما گردآوردندگان این کتاب طوری مطالب را کنار هم آورده‌اند که چیزی از یک کتاب تاریخی تمام عیار با مقدمه و شرح و موزه کامل کم ندارد. دکتر چمران ابتدای این کتاب اقدام به جریان شناسی و دشمن‌شناسی در خطه کردستان

می‌کند و می‌آورد: «چقدر بی‌شرمی است که توطئه‌گران به صراحت اسلحه به دست گرفتند و به مدت شش ماه بی‌گناهان را کشتند و از ضعف دولت وار تش سوءاستفاده کردند و سلطه نظامی، سیاسی و ایدئولوژی خود را به مردم تحمیل کردند، ولی با تمام این جنایات، ارتش و دولت اسلامی را متهم

طراح:علیرضا سجادی فر ■ شماره ۵۹۵۴

	۲	۵	۹	
		۶		۷
	۳		۱	۵
	۱	۵	۲	
		۸	۷	
	۶			۹
۳		۴		
	۹	۷	۳	

جدول سودوکو

ارقام ۹تا۹راطوری قرار دهیدکه

در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه‌درسه فقط یک بار به کار روند

جدول کلمات متقاطع

■ پاسخ جدول شماره ۵۹۵۳

۸	۳	۷	۷	۱	۸	۳	۱
۷	۸	۳	۶	۱	۷	۸	۳
۱	۶	۸	۸	۷	۳	۷	۱
۶	۱	۳	۸	۷	۷	۱	۸
۳	۷	۸	۳	۶	۱	۳	۷
۷	۸	۳	۶	۱	۷	۸	۳
۸	۳	۷	۳	۸	۷	۳	۶
۷	۸	۳	۶	۱	۷	۸	۳
۸	۳	۷	۳	۸	۷	۳	۶
۷	۸	۳	۶	۱	۷	۸	۳
۸	۳	۷	۳	۸	۷	۳	۶
۷	۸	۳	۶	۱	۷	۸	۳
۸	۳	۷	۳	۸	۷	۳	۶
۷	۸	۳	۶	۱	۷	۸	۳
۸	۳	۷	۳	۸	۷	۳	۶

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵

از راست به چپ

۱- انسان جزم اندیش- سنندهایی که معادل پولی آن را نظام بانکی هر کشور تضمین کرده است ■ ۲- چودوی چینی- ماکارونی ورق‌های- تاقچه بالا ■ ۳- موشک اروپایی- دنیا و آخرت- همراه ویر ■ ۴- سریر- تکرار حرفی- جایز و شایسته- گاو شخم زن ■ ۵- بدی- مرکیدان- چوب خوشبو- لشکر ■ ۶- پدربزرگ کوروش- ابر غلیظ- غرغر کردن ■ ۷- قیمت- سوغات تبریز- زهر- ضمیر غایب ■ ۸- دینداری- عامل گروه خونی ■ ۹- گشوده- تلخ- پدر شعر نو- راسو ■ ۱۰- نیاز صنف نانوا- عید ویتنامی‌ها- الهه نعمت ■ ۱۱- سمت راست- تیم فرانسوی- علامت اختصاری سازمان بین المللی کار- بغل ■ ۱۲- سلاح سنگین جنگی- گروه و جماعت- برج کج- کرایه خانه ■ ۱۳- پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات- دیو شاهنامه- جو دو سر ■ ۱۴- ضمیر مخاطب- حق اشتراک- نوعی شیرینی ■ ۱۵- کنایه از اقدام به کاری با درنگ خارج از حد معقول است- کلس

از بالا به پایین

۱- نان کاملاً برشته- برنامه شهید آوینی ■ ۲- تنها حیوانی که اهلی نمی‌شود- نوعی پروقیل برای اسکلت‌بندی سازه‌های بتونی ■ ۳- اراده و خواست خداوند- فرشته موکل بر دین- خواهر یوسف ■ ۴- وام نشده- شکنجه‌گر- متفکر کوتاه- اسب تبریزی ■ ۵- جلوه- سیم زمین در اصطلاح برق‌کاران- شتر ■ ۶- یار شیرازی- شهر شاه نعمت‌الله ولی- اولین زن فضانورد ■ ۷- جوانمرد- عنکبوت- ماکت فرهنگستان ■ ۸- آسیب- چه وقت- حرف انتخاب- اختراع ادیسون ■ ۹- گنجدار افسانه‌ای- از عتبات عالیات عراق- شأن وارنه ■ ۱۰- اعضای یکدیگرند- همداستان ویس- یادداشت ■ ۱۱- سیلاب- نویسنده گرگ بیابان- کلمه‌ای در مقام لاقیدی ■ ۱۲- یک و یک- نیم صدای سگ- تن پوش مردانه- تصدیق فرانسوی ■ ۱۳- کاشف کهکشان راه شیری- ضمیر محترمانه- از دانه‌های روغنی ■ ۱۴- ایالتی در امریکا- ریزه فلز ■ ۱۵- همه‌پرسی- هنر ترسیم نقش